

नेपाल सरकार
ऊर्जा मन्त्रालय

ऊर्जा मन्त्रालयबाट स्वीकृत मिति: २०७४।१०।२५

ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४

प्रस्तावना: ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा उत्पादन आयोजनाहरू तथा यससँग सम्बन्धित प्रसारण लाइनलाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जोडनलाई सरल, सहज र पारदर्शी बनाउन आवश्यक भएकोले विद्युत नियमावली, २०५० को नियम ९४ क. ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी ऊर्जा मन्त्रालयले यो कार्यविधि बनाएको छ ।

१ **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४” रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि वैकल्पिक विद्युत ऊर्जाको विकास गर्ने तथा नियमन गर्ने काम कारवाही वा निर्णय प्रकृत्यामा लागू हुनेछ ।

(३) यो कार्यविधि मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

२ **परिभाषा:** (१) विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

(क) “नियमावली” भन्नाले विद्युत नियमावली, २०५० सम्झनु पर्छ ।

(ख) “आयोजना” भन्नाले वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा उत्पादन वा प्रसारण सम्बन्धी आयोजना सम्झनु पर्छ ।

(ग) “विभाग” भन्नाले विद्युत विकास विभाग सम्झनु पर्छ ।

(घ) “प्रवर्द्धक” भन्नाले कुनै वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा आयोजनाको व्यवसायिक उत्पादन तथा यससँग सम्बन्धित प्रसारण अनुमतिपत्रका लागि दरखास्त दिएका वा अनुमतिपत्र प्राप्त गरेका वा वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा विकासको लागि विद्युत विकास विभागमा जानकारी गराएका व्यक्ति वा संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “कार्यविधि” भन्नाले ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ सम्झनु पर्छ ।

(च) “वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा” भन्नाले दफा ३, ४ र ५ मा उल्लेखित सौर्य, वायु र वायोमास प्रविधिबाट उत्पादित ऊर्जालाई सम्झनु पर्छ ।

(छ) “निर्देशिका” भन्नाले विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३ सम्झनुपर्छ ।

३ **सौर्य विद्युत ऊर्जा सम्बन्धी व्यवस्था:**

(१) **सौर्य विद्युत ऊर्जाको वर्गिकरण:** सौर्य विद्युत ऊर्जाको वर्गिकरण देहाय बमोजिम गरिनेछ :

(क) घरायसी (रूफटप) सौर्य विद्युत ऊर्जा
५०० वाट देखि १० किलोवाट सम्म

(ख) संस्थागत सौर्य विद्युत ऊर्जा
१० किलोवाट देखि माथि

(ग) व्यापारिक सौर्य विद्युत ऊर्जा
५०० किलोवाट देखि माथि

- (२) **एक मेगावाट सम्मका घरायसी, संस्थागत वा व्यापारिक सौर्य विद्युत ऊर्जा सम्बन्धमा:** (क) घरायसी (रुफटप) वा एक मेगावाट सम्म जडित क्षमताका संस्थागत वा व्यापारिक सौर्य ऊर्जालाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (ख) राष्ट्रिय ग्रीडमा आवद्ध हुन चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन पेश गर्दा निजले कानून वमोजिम अधिकार प्राप्त निकायको अनुमति प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ। तर नेट मिटरिङ गरिने सौर्य विद्युत ऊर्जाको हकमा अनुमति आवश्यक पर्ने छैन।
- (ग) नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने छुट तथा सुविधा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र मार्फत उपलब्ध हुनेछ।
- (घ) घरायसी (रुफटप) तथा संस्थागत सौर्य विद्युत ऊर्जा उत्पादन आयोजनामा ऊर्जा गणना गर्न नेट इनर्जी मिटर जडान गरिनेछ।
- (३) **एक मेगावाट भन्दा ठूला क्षमताका सौर्य विद्युत ऊर्जा सम्बन्धमा:** (क) एक मेगावाट भन्दा ठूला सौर्य ऊर्जा सर्वेक्षण अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न सबै प्रकारका सौर्य ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावलीमा तोकिए वमोजिमको ढाँचामा विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (ख) एक मेगावाट भन्दा माथिका आयोजनाहरूको सर्वेक्षणको लागि एक वर्षको समयावधि दिइनेछ। उक्त अवधि भित्र आयोजनाको अध्ययन सम्पन्न हुन नसकेमा कार्य प्रगतिको आधारमा बढीमा थप एक वर्षको लागि सर्वेक्षण अनुमतिपत्र नविकरण गर्न सकिनेछ।
- (ग) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था:
- (अ) एक मेगावाट भन्दा ठूला जडित क्षमताका सौर्य ऊर्जा उत्पादन गर्न तथा प्रसारण गर्न सबै प्रकारका सौर्य ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावलीमा तोकिए वमोजिमको ढाँचामा सर्वेक्षण अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त हुन पूर्वै उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको लागि विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (आ) उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त भएपछि आयोजनामा जडान भएका सम्पूर्ण उपकरण तथा पार्ट पुर्जाहरूको उचित ब्यबस्थापन प्रवर्द्धकले नै गर्नु पर्नेछ।
- (घ) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको अवधि सम्बन्धी व्यवस्था:
- (अ) आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि पच्चिस वर्षको हुनेछ।
- (आ) आयोजनाले उत्पादन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेपछि दुई वर्ष भित्रमा निर्माण सम्पन्न गरी विद्युत उत्पादन शुरु गरिसकेको हुनु पर्नेछ। कुनै कारणले सो अवधि भित्र आयोजना सम्पन्न हुन नसकेको स्थितिमा सम्पन्न हुन नसकेको स्पष्ट कारण सहित निवेदन दिनु पर्नेछ।
- (इ) प्रवर्द्धकको निवेदन एवं कार्य प्रगतिको आधारमा म्याद थप गर्नुपर्ने औचित्य देखिएमा बढीमा एक वर्षको म्याद थप गर्न सकिनेछ। म्याद थप नभएमा वा थप भएको म्याद भित्र समेत आयोजना सम्पन्न हुन नसकेमा निजको अनुमतिपत्र रद्द गर्न सकिनेछ।
- (४) **घरायसी (रुफटप) तथा संस्थागत सौर्य विद्युत ऊर्जा मिटरिङ सम्बन्धी व्यवस्था:** घरायसी (रुफटप) तथा संस्थागत सौर्य विद्युत ऊर्जा उत्पादन आयोजनामा ऊर्जा गणना गर्न नेट इनर्जी मिटर जडान गरिनेछ। घरायसी (रुफटप) तथा संस्थागत सौर्य विद्युत ऊर्जा उत्पादन आयोजनाले राष्ट्रिय ग्रीड प्रणालीबाट लिएको ऊर्जा भन्दा उक्त प्रणालीमा दिएको उर्जा बढी भएमा बढी भएको ऊर्जा दफा ६ को उपदफा (३) मा उल्लेख भएको दरमा

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले भुक्तानी गर्ने छ । मिटरिड सम्बन्धी व्यवस्था नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट तोकिए वमोजिम हुनेछ ।

४ वायू विद्युत ऊर्जा सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) एक मेगावाट सम्मका वायू विद्युत ऊर्जा सम्बन्धमा: (क) एक मेगावाट सम्म जडित क्षमताका वायू ऊर्जालाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(ख) राष्ट्रिय ग्रीडमा आवद्ध हुन चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन पेश गर्दा निजले कानून वमोजिम अधिकार प्राप्त निकायको अनुमति प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ग) नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने छुट तथा सुविधा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र मार्फत उपलब्ध हुनेछ ।

(२) एक मेगावाट भन्दा ठूला क्षमताका वायू विद्युत ऊर्जा सम्बन्धमा: (क) एक मेगावाट भन्दा ठूला वायू ऊर्जा सर्वेक्षण अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न वायू ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावलीमा तोकिए वमोजिमको ढाँचामा विभागमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(ख) एक मेगावाट भन्दा माथिका आयोजनाहरूको सर्वेक्षणको लागि दुई वर्षको समयावधि दिइनेछ । उक्त अवधि भित्र आयोजनाको अध्ययन सम्पन्न हुन नसकेमा कार्य प्रगतिको आधारमा बढीमा थप एक वर्षको लागि सर्वेक्षण अनुमतिपत्र नविकरण गर्न सकिनेछ ।

(ग) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था:

(अ) एक मेगावाट भन्दा ठूला जडित क्षमताका वायू ऊर्जा उत्पादन गर्न तथा प्रसारण गर्न वायू ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावली तोकिए वमोजिमको ढाँचामा सर्वेक्षण अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त हुन पूर्वै उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको लागि विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(आ) उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त भएपछि आयोजनामा जडान भएका सम्पूर्ण उपकरण तथा पार्ट पुर्जाहरूको उचित ब्यबस्थापन प्रवर्द्धकले नै गर्नु पर्नेछ ।

(घ) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको अवधि सम्बन्धी व्यवस्था:

(अ) आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि पच्चिस वर्षको हुनेछ ।

(आ) आयोजनाले उत्पादन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेपछि दुई वर्ष भित्रमा निर्माण सम्पन्न गरी विद्युत उत्पादन शुरु गरिसकेको हुनु पर्नेछ । कुनै कारणले सो अवधि भित्र आयोजना सम्पन्न हुन नसकेको स्थितिमा सम्पन्न हुन नसकेको स्पष्ट कारण सहित निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(इ) प्रवर्द्धकको निवेदन एवं कार्य प्रगतिको आधारमा म्याद थप गर्नुपर्ने औचित्य देखिएमा बढीमा एक वर्षको म्याद थप गर्न सकिनेछ । म्याद थप नभएमा वा थप भएको म्याद भित्र समेत आयोजना सम्पन्न हुन नसकेमा निजको अनुमतिपत्र रद्द गर्न सकिनेछ ।

५ बायोग्यास ऊर्जा सम्बन्धी व्यवस्था:

(१) एक मेगावाट सम्मका बायोग्यास ऊर्जा सम्बन्धमा: (क) एक मेगावाट सम्म जडित क्षमताका बायोग्यास ऊर्जालाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(ख) राष्ट्रिय ग्रीडमा आवद्ध हुन चाहने व्यक्ति वा संस्थाले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा निवेदन पेश गर्दा निजले कानून वमोजिम अधिकार प्राप्त निकायको अनुमति प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ग) नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने छुट तथा सुविधा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र मार्फत उपलब्ध हुनेछ ।

(२) **एक मेगावाट भन्दा ठूला क्षमताका बायोग्यास ऊर्जा सम्बन्धमा:** (क) एक मेगावाट भन्दा ठूला बायोग्यास ऊर्जा सर्वेक्षण अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न बायोग्यास ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावलीमा तोकिए वमोजिमको ढाँचामा विभागमा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(ख) एक मेगावाट भन्दा माथिका आयोजनाहरूको सर्वेक्षणको लागि एक वर्षको समयावधि दिइनेछ । उक्त अवधि भित्र आयोजनाको अध्ययन सम्पन्न हुन नसकेमा कार्य प्रगतिको आधारमा बढीमा थप एक वर्षको लागि सर्वेक्षण अनुमतिपत्रको नविकरण गर्न सकिनेछ ।

(ग) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था:

(अ) एक मेगावाट भन्दा ठूला जडित क्षमताका बायोग्यास ऊर्जा उत्पादन गर्न तथा प्रसारण गर्न बायोग्यास ऊर्जा प्रवर्द्धकले नियमावलीमा तोकिए वमोजिमको ढाँचामा सर्वेक्षण अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त हुन पूर्वै उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको लागि विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(आ) उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि समाप्त भए पछि आयोजनामा जडान भएका सम्पूर्ण उपकरण तथा पार्ट पुर्जाहरूको उचित ब्यबस्थापन प्रवर्द्धकले नै गर्नु पर्नेछ ।

(घ) उत्पादन तथा प्रसारण अनुमतिपत्रको अवधि सम्बन्धी व्यवस्था:

(अ) आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्रको अवधि पच्चिस वर्षको हुनेछ ।

(आ) आयोजनाले उत्पादन अनुमतिपत्र प्राप्त गरेपछि दुई वर्ष भित्रमा निर्माण सम्पन्न गरी विद्युत उत्पादन शुरु गरिसकेको हुनु पर्नेछ । कुनै कारणले सो अवधि भित्र आयोजना सम्पन्न हुन नसकेको स्थितिमा सम्पन्न हुन नसकेको स्पष्ट कारण सहित निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(इ) प्रवर्द्धकको निवेदन एवं कार्य प्रगतिको आधारमा म्याद थप गर्नुपर्ने औचित्य देखिएमा बढीमा एक वर्षको म्याद थप गर्न सकिनेछ । म्याद थप नभएमा वा थप भएको म्याद भित्र समेत आयोजना सम्पन्न हुन नसकेमा निजको अनुमतिपत्र रद्द गर्न सकिनेछ ।

६ **विद्युत खरिद सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट खरिद गरिने वैकल्पिक विद्युत ऊर्जाको खरिद दर नेपाली मुद्रामा गरिनेछ ।

(२) लोडसेडिङ न्युनिकरण तथा ऊर्जा विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा पत्रमा उल्लेख भए वमोजिम वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा खरिद लिउ वा तिर (Take or Pay) को सिद्धान्तमा आधारित हुनेछ ।

(३) आयोजनाबाट खरिद गरिने वैकल्पिक विद्युत ऊर्जा (kWh) को खरिद दर प्रति यूनिट रु ७.३० हुनेछ । सो दर अधिकतम तीन वर्ष भित्र विद्युत खरिद सम्झौता सम्पन्न हुने आयोजनाको लागि कायम हुनेछ ।

(४) माथि दफा ६ को उपदफा (३) मा उल्लेख भएको विद्युत खरिद दर नदी प्रवाही (Run of River) को औषत दरमा वार्षिक ३% ले ८ वटा सामान्य वृद्धि समावेश गरी कायम गरिएकोले थप वार्षिक वृद्धि दिइने छैन ।

७ **अनुमतिपत्र दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था:** अनुमतिपत्र दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानून अनुसार हुनेछ ।

८ **कर तथा अन्य छुट/सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था:** कर, भन्सार तथा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट लगायत अन्य छुट तथा सुविधाहरू प्रचलित कानून अनुसार हुने छन् ।

- ९ आयोजनाको लागि जग्गा तथा अन्य पूर्वाधार सम्बन्धी व्यवस्था : आयोजनाको लागि आवश्यक जग्गा, बाटो, विद्युत जडान विन्दु सम्म प्रसारण लाईन आदिको व्यवस्था प्रवर्द्धक आफैले गर्नु पर्नेछ । सरकारी जग्गाको हकमा उर्जा मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार समन्वय/सहजिकरण गर्नेछ ।
- १० कर तथा रोयल्टी सम्बन्धी व्यवस्था : प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था अनुसार वैकल्पिक विद्युतमा रोयल्टी लाग्ने छैन तर अन्य कर प्रचलित कानून अनुसार लाग्नेछन् ।
- ११ विविध : (१) सब-स्टेशनमा सम्भव भए सम्म Connection Bay का लागि आवश्यक ठाउँ नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ ।
- (२) प्रणालीको कूल जडित क्षमताको १५% सम्म वैकल्पिक विद्युत जडान गर्न विद्युत खरिद सम्झौता गरिनेछ ।
- (३) अन्य प्राविधिक मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट तोकिए वमोजिम हुनेछ ।
- (४) नेपाल विद्युत प्राधिकरणले प्राविधिक मापदण्ड लगायतका आवश्यक विवरण यथाशीघ्र तयार गरी लागू गर्नेछ ।
- १२ खारेजी र बचाउ :
- (१) ग्रीड कनेक्टेड सौर्य विद्युत ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ खारेज गरिएको छ ।
- (२) ग्रीड कनेक्टेड सौर्य विद्युत ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ वमोजिम भए गरेका सम्पूर्ण काम कारवाहीहरु यसै कार्यविधि वमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।